

2- “Ulu’l Emr; Fıkıh âlimleri ve müçtehidlerdir ”

BİR MEZHEBE BAĞLANMAYI EMREDEN AYETLER

Mezhepsizler sıkça “Biz sadece Kur’an’a uyarız, Kur’an’da mezhebe bağlanmak yok” derler. Oysa bu söz, Kur’an’ı yeterince anlayamadıklarının bir göstergesidir. Çünkü Kur’an’da, bir mezhebe bağlanmanın gerekliliğine işaret eden birçok ayet vardır. Bu ayetler, onların iddialarının ne kadar batıl ve yanlış olduğunu açıkça ortaya koyar.

Bazıları çıkıyor, aynı ezberi tekrar ediyor:

“Biz sadece Kur’an’a tabiyiz. Mezhebe gerek yok. Kur’an’da ‘bir mezhebe bağlanın’ diye bir şey yazmıyor!” Ne kadar tanıdık değil mi? Bu cümle ilk başta çok dindar ve samimi gibi duruyor olabilir. Ama biraz dikkatli bakınca, aslında Kur’an’ı **yüzeysel** okuduklarını ve anlama konusunda sınıfta kaldıklarını gösteriyor.

1. Delil

Şimdi bu “ezberci” söyleme, **Kur’an’la cevap verelim.**

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ

“Ey iman edenler! Allah’a itaat edin, Peygambere itaat edin

وَأُؤِطِ لِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ؟

Ve sizden olan **ulu-l emre itaat edin.**

فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ

Herhangi bir şeyde anlaşmazlığa düşerseniz

فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ

onu Allah ve Resulüne götürün

إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ؟

Eğer Allah’a ve ahiret gününe iman ediyorsanız

ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا؟

Bu hem hayırlı hem de netice itibarı ile daha güzeldir

Buyur işte! Ayette açık açık üç gruba itaat emrediliyor:

- أَطِيعُوا اللَّهَ Allah'a
- وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ Peygambere
- وَأُطِيعُوا لِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ Ve sizden olan "ulu'l emr"e

Bu ayette geçen "ulu'l emr" kimdir biliyor musunuz? **İbn-i Abbas, Cabir bin Abdullah, İmam Mücahid, İmam Ata, İmam Hasan, Dahhak, İmam Malik, Celaledin Suyuti gibi yüzlerce dev âlim diyor ki: "Ulu'l emr = Âlimlerdir. Fıkıh âlimleri ve müctehidlerdir."**

Yani onlar "Bu ayette kastedilen, komutan, kral, politikacı değil; dini meselelerde fetva verme yetkisine sahip müctehid âlimlerdir" demişler. Bu konuda adeta bir ilmî konsensüs var. Şimdi bu kadar dev isim aynı şeyi söylüyor, sen çıkıp "Ben farklı düşünüyorum" diyorsun. Kardeşim, sen kimsin ya?

Bu durumda senin sesin, gök gürültüsünün ortasında sinek vızıltısı gibi kalıyor. Yani evet, var... ama kimse duymuyor. Çünkü ciddiye alınmıyor.

Ayette Allah, "itaat edin" diyor. Hem de net ve kayıtsız şekilde. Şimdi Kuranı anladığını iddia eden bu adamlar Nisa Suresi 59. ayetteki "ulu'l emre itaat edin" ayetini okuyor ama öyle bir okuyor ki, sanki bu ayeti anlamamak için çok özel bir çaba gösteriyorlar. Şimdi bu ayette geçen "**ulu'l emr**" kimdir? Konuyu ciddi ciddi düşünelim. Çünkü mesele sadece kelime bilgisi değil, **dinî otoritenin kimde olduğu** meselesidir.

Ayette Allah-u Teâlâ açıkça, "**Allah'a, Peygamber'e ve ulu'l emre itaat edin**" diyor. Buradaki "**itaat**" ifadesi, **net, kesin ve mutlak bir emir**. Yani itirazı yok, "ama"sı yok, "şartlı itaat" gibi bir ifade de yok. Peki, birine böyle mutlak bir itaat emredilebilmesi için ne gerekir?

Cevap açık: Bu kişinin **hata yapmaması**, yani **masum** olması gerekir. Çünkü aksi takdirde -hâşâ- Allah, bir kulun hatasına da uyulmasını emretmiş olur ki, bu imkânsızdır.

Şimdi soralım: Bu masumiyet kimde olabilir? İki seçenek var:

1. Ya bu şahıslar ümmetin sıradan fertleridir.
2. Ya da ümmetin içinden seçilmiş bir topluluktur.

Fertler olabilir mi? Hayır. Çünkü hiçbirimiz -ağzımızla kuş tutsak da- hatasız değiliz. Üstelik ümmetin tek tek fertleri arasında kim hatasız, kim değil, bunu ayırt etmek de mümkün değil.

Bugün bir hoca çıkıp “Ben hatasızım” dese, ona en çok kendi cemaati bile gülmez mi?

Öyleyse geriye tek bir ihtimal kalıyor: **Bu emir, bireylere değil, bir topluluğa verilmiştir.** Ama öyle sıradan bir topluluk değil. Öyle “Facebook grubumuz var hocam, orada fikir alışverişi yapıyoruz” tarzı da değil. Bu topluluk; **dini derinlemesine bilen, fetva verme ehliyetine sahip, ilimde kök salmış, tarihin imtihanından geçmiş,** rüşdünü ispat etmiş, **vehimle değil, ilimle konuşan** müctehid âlimler topluluğudur.

Evet, bireyler hata yapabilir. Ama İslam âlimleri, yani ümmetin içinden çıkmış müctehid ve büyük fıkıhçılar; **bir batılda ittifak etmez.** Bu, Allah Resulü’nün “Ümmetim dalalet (sapıklık) üzere birleşmez” hadisinin de teyit ettiği bir gerçektir.

Yani özetle: Allah bu ayette mutlak bir itaat emrediyor. Mutlak itaate layık olan sadece hatasız ya da hata üzerinde birleşmeyen bir topluluk olabilir. Bu da İslam’ın tarihinde içtihat yapma şartlarını taşıyan, Kur’an ve sünnetin ruhunu bilen, mezhep imamları ve onların yolundan giden âlimlerdir. O hâlde ayette geçen **“ulu’l emr”**, komutanlar, politikacılar ya da sosyal medya fenomenleri değil; **ümmetin ilim ehli müctehid âlimleridir.**

“Ben de akıllıyım, ben de âlimim” diyerek bu ayeti kendi kafasına göre yorumlayanlar hem Kur’an’a hem de akla ters düşüyor. “Kur’an’da mezhep yok” diyorsun ama o Kur’an sana, “âlime itaat et” diyor. Sen hâlâ mezhep imamlarına değil de Twitter’daki 280 karakterlik fetva uzmanlarına mı güveniyorsun? Yok öyle bir dünya. Din, ciddiyet ister. Ciddiye alınmazsa insanın hem dünyasını hem ahiretini mahveder.

Şimdi bazıları hâlâ “ulu’l emr kimdir?” diye şaşkın şaşkın dolaşiyor. Açık ayet okunsa bile anlamamakta ısrar edenler var. Ayrıca âlimlere “ulu-l emr” denileceğine şu ayette ispat eder:

Buyur kardeşim, işte **Tevbe Suresi 122:**

وَمَا كَانَ الْمُؤْمِنُونَ لِيَنْفِرُوا كَافَّةً؟

Bununla beraber mü’minlerin kâffesi birden toplanıp seferber olacak değillerdir,

فَلَوْلَا نَفَرَ مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ مِنْهُمْ طَائِفَةٌ لِيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ؟

Fakat her firkadan bir taife toplansa da dinde fıkıh tahsil etseler, din ilimlerinde derinleşseler

وَلِيُنذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ؟

Ve kabileleri savaştan dönüp gelince onları uyarmalıdır ki, umulur ki Allah’ın azabından sakınırlar.

Ne diyor bu ayet? Allah, savaş gibi önemli bir konuda bile **bazı kişilerin cepheye gitmeyip**

ilim öğrenmesini emrediyor. Peki niçin? Çünkü onların görevi, savaştan dönen halka dinin inceliklerini öğretmek, yanlışlarını düzeltmek, onları **uyarmaktır**.

Dikkat et: Ayet “öğretsiner” demiyor. “**Uyarsınlar**” diyor. Yani:

“Bak bu davranış yanlıştır.” “Bu helale, bu harama dikkat et.” “Şu yaptığın seni Allah’ın azabına yaklaştırır.” Yani âlimler sadece bilgi veren hocalar değil, **dini otorite sahibi uyarıcılardır**. Ve bu uyarıyı dinlemek de sıradan bir tavsiye değil, **vacip**, yani farz hükmünde bir yükümlülüktür. Bu görev, sokaktaki sıradan kişiye değil, müctehid âlimlere verilmiştir. Dolayısıyla bu âlimler “ulu’l emr” sıfatını taşır. Onlara tabi olmak da Kur’an’ın bir emridir.

Hâlâ kalkıp da “Ben kimseye tabi olmam, ben direkt Kur’an’dan alırım” diyenlere şunu diyorum.

Peki sen kimsin ya? Tevbe Suresi 122. ayet, “Her kabileden bir grup dinde derinleşsin” diyor. Ama sen **daha Arapça bilmiyorsun**, hadis kaynaklarını görmemişsin, “İcma nedir, kıyas nedir?” desen saf saf bakarsın... Ama bir de çıkmış, “mezhep yoktur” diyorsun. Kardeşim sen daha abdestin farzlarını yanlış sayıyorsun, hangi ayetle hüküm vereceksin?

Kur’an bile “âlime kulak ver” diyorken, sen hâlâ “ben Kur’an’dan hüküm çıkarırım” diyorsan...

Tehlikeli sularda yüzüyorsun. Hem boğarsın hem de boğulursun. **Ya rehberle gidersen ya da bildiğini zannettiğin o yollarda kaybolursun.**

NETİCE: “Ulu’l Emr” Kimdir? Tartışmaya Gerek Yok!

Geldik işin özüne...Nisa Suresi 59’da Allah, **kendisine, Peygamber’e ve “ulu’l emr”e** itaat edilmesini **açıkça** emrediyor. Peki bu “ulu’l emr” kim? Komutan mı? Devlet başkanı mı? Her sakallı hoca mı? Her TikTok’ta din anlatan mı?

Cevap net ve delilli: “Ulu’l emr” bu ümmetin müctehid âlimleridir.

İşte nedenleri:

1. **Kur’an’ı ve dini en iyi anlayanlar böyle dedi, hem de ittifak ederek.**

İbn-i Abbas gibi “**Devemin yularını bile Kur’an’da bulurum**” diyen bir Kur’an âlimi, Celaleddin-i Suyuti gibi “**200.000 hadisi ezbere bilen**” bir muhakkik, İmam Malik, Mücahid, Hasan el-Basri ve yüzlerce... **Hepsi, ittifakla “Ulu’l emr, ilim ehli âlimlerdir”** dedi.

E şimdi; bu adamlar **dinin ilk dönemini görmüş**, Kur’an’ın indiği dili ana dili gibi konuşmuş, hadisi kaynağından almış kişiler. Sen? Sen de “Ben farklı düşünüyorum” diyorsun...Allah Allah. Vallahi hakikat şu ki **senin görüşün onların yanında ancak sosyal medyada**

yorum olarak kalır.

2. Allah birine mutlak itaat emrediyorsa, o kişi ya masumdur ya da güvenli bir topluluktur.

Ayette geçen “itaat edin” emri **mutlaktır**. Bu da şu demek: Allah, itaat edilmesini istediği kişiyi **hata anında bile** izlememizi istemez. O kişi ya **masum (hatasız)** olmalı ya da hataya düşmeyen bir topluluk içinde yer almalıdır.

Birey masum olamaz çünkü peygamber dışında kimse bu vafsa sahip değildir. Ama “âlimler cemaati” yani **müctehidlerin oluşturduğu ilim topluluğu**, hata üzerinde birleşmez. **Bu da gösteriyor ki, ulu’l emr bir fert değil, müctehid âlimlerden oluşan bir topluluktur.**

Ve dikkat: Bu âlimlerin tamamı, **mezhebe bağlanmanın zaruret olduğunu** söylemiştir. Yani sadece ayetle değil, onların ittifakıyla da mezhepsizlik hükümsüz kalır.

3. Bazı “bilmiş” arkadaşlar çıkıyor: “Ulu’l emr emir verir, komuta eder. Âlimlerin elinde güç yok ki!”

İşte buradan çuvallıyorlar... Çünkü **Tevbe Suresi 122** tam bu itiraza cevap veriyor. Ne diyor ayet? “Müminlerin hepsi topyekûn savaşa çıkmasın. Bazıları geri kalsın, **dinde derinleşsin**, dönenlere **uyarsın**, onlar da sakınsın.”

Yani Allah diyor ki: “Bırakın bazıları savaşmasın, çünkü onların görevi milleti **dini olarak uyarmaktır**. Onlar konuşunca, diğerleri susar ve **dinler**.”

Bu ne demek biliyor musun? Âlimler, ellerinde kılıç olmasa bile **dini otoritedir**. Sözleri boş değil, bağlayıcıdır. Onlara kulak vermek bir tercihten öte, **vaciptir**. Ve işte bu yüzden onlar “**ulu’l emr**” sıfatını fazlasıyla hak eder.

“Ben direkt Kur’an’dan alırım” diyenlere sesleniyorum... Sen o müctehidlere vermediğin Ulul emr sıfatını kendine verdiğini görmüyor musun? Sen Kur’an’dan hüküm çıkarmak için önce Tevbe suresi 122. Ayeti öğrenmelisin. Yani sen hâlâ Kur’an okudum diye kendini “ulu’l emr” zannederken, Kur’an seni “dinleyen” pozisyonuna koymuş, ama haberin yok!

Kural basit: Bu işte ya itaat edersin ya da yanlış yolda gidersin. Çünkü bu din, “kendi kafasına göre takılanlar” için değil, **ilim ve ehliyet sahiplerinin izinden gidenler** içindir.